

певних положень. Задля вирішення цієї проблеми, варто використовувати інтегративний метод задля досягнення компромісу між трьома основоположними концепціями, що дасть можливість сформулювати сучасне право нової, сутність якого міститимете нормативність легізму, гуманізм природної школи права та врахування конкретних умов життя згідно із соціологічним типом праворозуміння.

Значення праворозуміння надзвичайно велике для правової держави. Праворозуміння прямо впливає на поведінку людей в суспільстві, формує їх моральну оцінку інших дій та явищ, визначає характер та зміст юридичної теорії, визначає вектор майбутніх правових досліджень, а також формує юридичну практику як сферу діяльності професійних юристів.

Список використаних джерел

1. Алаїс С.І. Генезис вітчизняного праворозуміння. *Держава і право. Збірник наукових праць. Юридичні і політичні науки*. 2000. Випуск 6. С. 10-18.
2. Алексеев С. Теория права. М.: БЕК. 1994. 224 с.
3. Кельман М., Мурашин О., Хома Н. Загальна теорія держави та права : підручник. 3-тє вид. Львів : Новий світ. 2007. 584 с.
4. Козюбра М. Праворозуміння: поняття, типи, рівні. *Право України*. 2010. №10. С. 10 – 21
5. Рабінович П. Загальносоціальна (“природна”) правова система : поняття і структура. *Вісник Академії правових наук України*. 2008. №4 (55). С. 6.
6. Іваненко О. В. Теоретико-правовий аналіз доктринальних типів праворозуміння: сучасний погляд. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Херсон. 2015. Випуск 3. Том 1. С. 11-15. URL: http://www.lj.kherson.ua/2015/pravo03/part_1/3-1_2015.pdf#page=11.

Балик В.
*студентка І курсу юридичного факультету
Тернопільського національного економічного університету
Науковий керівник: к. ю. н., доцент, доктор права
Українського Вільного Університету, завідувач кафедри
теорії та історії держави і права ТНЕУ Кравчук М.В.*

ОСОБЛИВОСТІ ЗАКОНОТВОРЕННЯ ГЕТЬМАНАТУ ПАВЛА СКОРОПАДСЬКОГО

Українська революція 1917-19 21 років є актуальною темою для вивчення та аналізу сучасним українським суспільством. Відповідно до Постанови Верховної Ради України “Про відзначення пам’ятних дат і ювілеїв у 2018 році ” від 8 лютого 2018 року №2287-VIII, 29 квітня 2018 року на державному рівні відзначалося 100-річчя з дня проголошення Української Держави на чолі з гетьманом Павлом Скоропадським [4].

Законотворчий процес – це складний і важливий елемент встановлення та функціонування кожної держави. В період розвитку Української Держави виникає потреба у формуванні власної правової системи для упорядкування усіх суспільних відносин. Сьогодні відомо, що законотворчість здійснюється в процесі правотворчої діяльності і охоплює ряд етапів, а саме підготовка проекту нормативно-правового акта, прийняття та опублікування нормативно-

правового акта [3, с. 236]. Тому цікаво дослідити як відбувався цей процес у період Гетьманату.

Петро Скоропадський – один із найбільш суперечливих постатей історії України. 29 квітня 1918 року відбулася зміна політичного режиму в Україні, якому передував Всеукраїнський хліборобський з'їзд [2, с. 57].

За словами дослідників владу гетьмана “сприйняли досить позитивно навіть і збройні сили (за виключенням січових стрільців), оскільки країна втомилася від революційного безладу і невизначеності...” [8, с. 43].

З наукових джерел відомо, що вже в перший день видає два важливі та основоположні документи: “Грамота до всього українського народу” і “Закони про тимчасовий державний устрій України”. Грамотою Скоропадський оголошує себе гетьманом, розпускає Центральну Раду та земельні комітети, а міністрів УНР звільняє з посад. Його основна ціль – це збудувати таку державу, яка б задовольняла потреби трудових мас та забезпечувала “спокій, закон і можливість творчої праці” [2, с. 56-57].

Другий документ – “Закони про тимчасовий державний устрій України” був своєрідною тимчасовою конституцією доби Гетьманату. Закони склалися з семи актів, які визначали компетенцію гетьмана, Ради міністрів Української Держави, Генерального суду, церкви, права та обов'язки громадян, а також законодавчу процедуру. У розділі “Про закони” зазначено, що “Українська Держава керується на твердих основах законів, виданих в установленій черзі, а сила закону без виключення обов'язкова для всіх українських підданих і чужинців, в Українській Державі перебуваючи” [7, с. 76-77].

Процедура прийняття законів передбачала їх розробку у відповідному міністерстві з наступним розглядом на засіданнях Ради міністрів Української Держави, а після ухвали уряду законопроект передавався гетьманові на затвердження. Якщо акти мали міжвідомчий характер, то уряд обговорював їх лише після погодження з належними міністерствами. Міністрам надавалося право тлумачення законів і видання розпоряджень “у їх розвиток”, але такі розпорядження підлягали попередньому ухваленню Радою Міністрів. Чіткого розмежування між власне законами та підзаконними нормативними актами за часів Української Держави не існувало [5].

Протягом часу, коли існував Гетьманат П. Скоропадського було прийнято близько 400 документів, але за словами гетьмана – 500, які вважалися законами, що дає змогу говорити про високий рівень законодавчої бази. Уряд Гетьманату максимально використовував здобутки у законодавчій діяльності попередньої влади. Проте законотворчий процес мав юридичне закріплення, адже 2 червня 1918 року видано спеціальний нормативно-правовий акт, а саме Закон УД “Про порядок складання законопроектів, внесення їх до Ради Міністрів, обговорення, затвердження їх та про форму і порядок оголошення законів”. Цей документ визначав функції уряду в процесі законотворчості, керівництво яким покладалося на Державну канцелярію й особисто на Державного секретаря.

Державна канцелярія – це орган, який відігравав важливу роль у законотворчих процесах доби Гетьманату. До повноважень канцелярії входило: керівництво розробкою та внесення на розгляд остаточних проектів законів і розпоряджень, посвідчення підписом усіма керівниками, винесення на

розгляд урядом та подання документів Радою Міністрів на затвердження гетьманові.

Серед основних рис законів і підзаконних актів вищих органів державної влади досліджуваного періоду є включення до них великої кількості положень, що є нетиповими правовими приписами [6, с. 57]. Ці закони і підзаконні акти досить часто суперечили один одному й основному закону. Однак, незважаючи на такі суттєві недоліки, закріплення одразу ж у перших нормативно-правових актах основ нового суспільно-політичного ладу та напрямків державної політики заслуговує на увагу сучасних політичних діячів. Як свідчить світовий досвід, не можна нехтувати історичними надбаннями у будь-якій сфері суспільних відносин. Це дає можливість уникнути повтору аналогічних помилок минулого у сучасних державотворчих процесах.

Законотворчий процес є вагомим фактором у формуванні держави у складний соціально-політичний період розвитку, тому особлива увага приділялася законам, що регулювали найважливіші суспільні відносини, а саме військова політика, освіта, культура та зовнішня політика.

За часів П. Скоропадського особлива увага також приділялася громадянству. Результатом законотворчої діяльності Гетьманату П. Скоропадського був Закон “Про громадянство Української Держави”, який містив 22 статті. Стаття перша Закону закріплювала: “громадянство Української Держави та державно-правова приналежність людини до неї, що надавало особі права й обов'язки українського громадянина”. Особлива увага також приділялася і формуванню місцевої влади. Відповідно до Закону “Про надання Міністрові внутрішніх справ, губерніальним старостам, столичному і міським отаманам права видавати обов'язкові постанови і накладати кари в адміністративному порядку за порушення цих постанов” за ними закріплювалися повноваження стосовно “охорони громадського порядку, спокою і доброго ладу” [1].

Підсумовуючи вищезазначене, зауважимо, що особливості законотворчого процесу в Українській Гетьманській державі полягали в наступному: по-перше, в умовах відсутності представницької гілки влади законодавчими функціями було наділено виконавчий орган – Раду Міністрів. По-друге, визначальною рисою законодавства Гетьманату була офіційно задекларована тимчасовість. По-третє, окремі нормативно-правові акти, що були прийняті урядом П. Скоропадського, не діяли у зв'язку із зміною влади та складною політичною і воєнною ситуацією в Україні на той час. По-четверте, широко використовувалася база попередніх структур: Тимчасового уряду та Центральної Ради. Загалом тогочасна законодавча практика була тотожною характерові, сутності і формі останнього українського гетьманату.

Отже, доцільно підкреслити, що розбудова Української Держави за часів Гетьманату здійснювалася на правовій основі.

Список використаних джерел

1. Конституційні акти української держави за П. Скоропадського. URL: https://otherreferats.allbest.ru/law/00677784_0.html (дата звернення 07.05.2019)
2. Кравчук М.В. Державотворення України в період Гетьманату П. Скоропадського та особливості його військового будівництва (квітень – грудень 1918 р.). Україна в умовах реформування правової системи:

сучасні реалії та міжнародній досвід: Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції. м. Тернопіль. Тернопільський національний економічний університет. 5-6 квітня 2019 р. Тернопіль: Економічна думка. 2019. Том 1. С. 55-62.

3. Кравчук М. В. Теорія держави і права (опорні конспекти): навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. 3-є вид., змін. й доп. Тернопіль: ТНЕУ, 2018. 524 с.
4. Методичні рекомендації для шкіл і закладів культури до 100-річчя Гетьманату Павла Скоропадського. URL: <http://www.memory.gov.ua/methodicmaterial/metodichni-rekomendatsii-dlya-shkil-i-zakladiv-kulturi-do-100-richchya-getmanatu-pa> (дата звернення 07.05.2019)
5. Мироненко О. М. Законодавча процедура та законодавчі інституції в Українській Державі. URL: http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?Z21ID=&I21DBN=EIU&P21DBN=EIU&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=eiu_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=TRN=&S21COLORTERMS=0&S21STR=Zakonodavcha_procedura_ta_instytucii_v_ukr_derzh (дата звернення 07.05.2019)
6. Пиріг Р. Я. Діяльність урядів гетьманату Павла Скоропадського: персональний вимір. К.: Інститут історії України НАН України, 2016. 518 с.
7. Пиріг Р. Я. Гетьманат Павла Скоропадського: особливості законотворення (квітень-грудень 1918 р.). Архіви України. 2010. №1 (267). С. 76-85. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ay_2010_1_4 (дата звернення 07.05.2019)
8. Пінак Є., Чмир М. Військо Української революції 1917-1921 років. Харків: Книжковий клуб "Клуб сімейного дозвілля". 2017. 432 с.

Барнич В.

*студентка І курсу юридичного факультету
Тернопільського національного економічного університету
Науковий керівник: д.і.н, професор кафедри теорії
та історії держави і права ТНЕУ Грубінко А.В.*

ІСТОРИЧНІ ТА КАНОНІЧНІ ПІДСТАВИ НАДАННЯ ТОМОСУ ПРАВОСЛАВНІЙ ЦЕРКВІ УКРАЇНИ

Томос – це унікальний церковний документ, указ. Випускають його, коли головна церква хоче надати фактичну незалежність – автокефалію. Зрідка Томос видають з питань, які стосуються положень християнського віровчення, найчастіше він стосується церковного устрою.

Ще у 2005 р. під час офіційної зустрічі делегації Вселенського патріархату з Президентом України В. Ющенком (24 березня 2005 р.), голова делегації архієпископ Скопельський Всеволод (Майданський) передав послання патріархату з проханням незалежності від Москви: «Материнська Церква, Константинопольський Патріархат, вважає, що її донька — Московський Патріархат — має ту канонічну територію, яка існувала в неї до 1686 року. Підпорядкування Київської Митрополії Московській Церкві було здійснено Патріархом Діонісієм без згоди та затвердження Святим і Священним Синодом Великої Церкви Христової». У 2018 р. президент України Петро Порошенко знову звернувся з проханням до Константинопольського патріарха про надання автокефалії Українській церкві, яке підтримала і Верховна Рада України. Паралельно єпископат Київського патріархату підписав звернення до